

W
A
R
P
S

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ
nositel Řádu práce

ČINOHRA PETRA BEZRUČE
nositel vyznamenání Za zásluhy o výstavbu

JEAN ANOUILH :

SKŘIVÁNEK

Překlad: Eva BEZDĚKOVÁ

Režie: Josef JANÍK

Výprava: Marta ROSZKOPFOVÁ

Hudba: Jan TOMŠÍČEK

Dramaturg: Martin HRABÁK

Představení řídí: Věra ŠUKALOVÁ

Text sleduje: Marta VESELÁ

Vedoucí výroby a technického provozu:
ing. Ivan BÍLEK

Vedoucí výroby kostýmů: Bohuslava ČIHÁKOVÁ

Vedoucí dekoračních dílen: Marcela KOŽUŠNIKOVÁ

Jevištní mistr: Přemysl KIRSCHNER

Mistr osvětlení: Jaroslav ŘEZÁČ

Zvuk řídí: Marie KREJČÍ

Mistr vlásenkárny: Vojmil NYTRA

Mistr rekvizitárny: Eva WIESNEROVÁ

Mistr garderoby: Zlata NEZHYBOVÁ

Hrají:

Jana	Jana JANĚKOVÁ
Cauchon	Bohuslav ČVANČARA
Inkvizitor	Miloslav ČÍŽEK
Promotor	Milan SOVA
Ladvenu	Kostas ZERDALOGLU
Hrabě Warwick	Vladimír ČAPKA
Král Karel	Miroslav KUDELA
Královna Yolanda	Alena TOMÁNKOVÁ
Královnička	Michaela ČERNÁ
Anežka	Monika HÁLOVÁ
Arcibiskup	Jeroným HORÁK
La Trémouille	Jiří ZACH
Beaudricourt	Pavel SKŘÍPAL
La Hire	Ladislav BRÜCKNER
Otec	Milan ŠULC
Matka	Blanka MEIEROVÁ
Bratr	Jan ODL (obě role)
Královské páže	Jindřich DVOŘÁK
Anglický voják	Pavel HANDL
Kat	Milan KOUTNÝ
Boudousse	Jaroslav FUKALA
1. stráž	
2. stráž	externisté
Dítě	

Jean ANOUILH A SKŘIVÁNEK

Jean Anouilh se narodil 23. 6. 1910 v Bordeaux. Rodina se brzy přestěhovala z Bordeaux do Paříže, Jean se učil v École Dolbert a Collège Chaptal, započal studia práva na Sorbonně, která nedokončil. Později pracoval jako sekretář herce, režiséra a ředitele divadla Comédie des Champs-Élysées Louise Jouveta (1887–1951). Jouveta hrál často hry Jeana Giraudoux a jeho představení Siegfried (1928) mělo na mladého Anouilha velký vliv. Tak velký, že se rozhodl stát dramatikem. Dvaadvacetiletý Jean se po konfliktu s Jouvetem důsledně věnuje pouze divadelní tvorbě.

V roce 1932 uvádí režisér Pierre Fresnay hru *L'Hermine* v Théâtre de l'Oeuvre. Tato Anouilhova hra vzbudila jako první velký zájem veřejnosti. V této době se také Jean Anouilh oženil s herečkou Monelle Valentin, která pak vystupuje v jeho dalších hrách. Od svého debutu napsal Anouilh několik desítek her, a ty mu vynesly jméno „nejlepšího francouzského dramatika“. (Paul Surer: *Současné francouzské divadlo*.)

Přes toto konstatování nebyla vždy jeho tvorba přijímána s jednoznačným ohlasem. Kritické hlasy hovoří někdy s rezervou o tematické monotónnosti Anouilhových her, ale také o intelektuální mělkosti, která se skrývá pod jiskřivým dialogem.

Anouilh má však také horoucí zastánce, je autorem oceňovaným hercem. Kritika dělí jeho hry rámcově na „ružové“ a „černé“, podle dominující významové linie. Již v prvních hrách se představuje autor jako dramatik tragických podtextů, i hry zdánlivě harmonické zastírají tento pohled nadhledem ironie nebo tragigrotesky (např. *Mandarinka* 1929). Před

druhou světovou válkou napsal Jean Anouilh mimo jiné: Zlodějský ples (1932), Cestující bez zavazadel (1936), Setkání (1937). V době okupace píše vrcholná díla: Eurydyku (1942), Antigonu (1943) a hned po válce Medeu (1946). Tyto angažované aktualizace antiky jsou Anouilhovým protiválečným hlasem. Později vznikají další hry: Romeo a Janička (1947), Pozvání na zámek (1947), Valčík toreadorů (1952), SKŘIVÁNEK (1953), Becket (1959), Uvěznění (1975), Scénář (1977) a Drazí ftáci ve stejné době. (První překlad A. Jerie, druhý J. Cimický, Světová literatura 1981.) Dominujícím tónem v tvorbě Jeana Anouilha je rezignace. I když ve hrách „růžových“ zdánlivě probíhá život harmonicky, i zde lze cítit melancholické, hlubší spodní proudy.

V dramatech Jeana Anouilha se neustále vrací několik motivů a témat. Objevují se s jiným akcentem v nejrůznějších variantách. Jsou to: rozklad lásky, umírající v nemožnosti naplnění, nevěra v možnost a opravdovost vztahů mezi lidmi, a tím vznikající osamělost člověka, nenacházejícího porozumění a ani možnost komunikace. Dalším ze základních témat je nemožnost realizace ideálu čistoty a naplnění lidského života a z něho vycházející smutek z všemohoucnosti smrti.

V oblasti dramatické techniky se slučuje v osobě Anouilha tradice s moderními divadelními postupy. Mezi autorem užívanými postupy jsou surrealistická groteska, dokonalá psychologická analýza, jiskřivý, vtipný, ironický, často velmi překvapivě pointovaný dialog. Prostředí, do kterého zasazuje své hrdiny, vyjma historických námětů, jsou domy stabilizovaných, bohatých francouzských měšťáků, které autor kritizuje a manifestuje svou pesimistickou vizí na často až

groteskních figurkách z tohoto prostředí (Drazí ftáci).

Drama Skřivánek patří v Anouilhově tvorbě mezi hry „ružové“. Při důkladnějším pohledu však velmi lehce odkryjeme tragické a tragigroteskní motivy i v této hře. Lidová hrdinka Jana z Arcu vytáhla na čele vojska osvobodit obležený Orleáns. Její čin měl pomoci Francii vyhnat anglické okupanty a být prvním krokem k upevnění pořádku v zemi. Stal se však zámkou k obžalobě z čarodějnictví, za které byla Jana z Arcu posléze upálena.

Dramatika opakuje příběh Jany z Arcu v nejrůznějších verzích, jejichž společným jádrem je obžaloba církevní krutosti, zvěle a očištění lidové hrdinky i její tragické legendy.

Jean Anouilh se svou moderní parafrází dostává hlouběji k podstatě legendy o Janě. Celý problém vidí optikou analyzující přesně postoje jednotlivců (Cauchona, Inkvizitora, Warwicka) k Janě a dobírá se pod povrch jednoduchého střetu jednotlivce se společností a církví. Protože autor vidí v každém, s kým se Jana na své cestě střetá, nejen individualitu, ale také přísluhovače církevní demagogie, je vlastně její cesta rozhodnuta předem. To však nechce respektovat autor sám, a proto je hra zařazena v jeho tvorbě mezi „ružové“. Nepřijímá realitou příběhu diktovanou dramatickou linií a oslavuje čistotu, jednoduchost a pravdivost myšlenky naivní dívenky vyrůstající v ženu, která je pevná ve své víře a přesvědčení. Rozměrem tragická hrdinka je Jana „Skřivánek“ odmítající kompromis a pokoření. Historie legendy o Janě z Arcu bude vždy v kterémkoli zpracování (Claudel, Shaw, Brecht a jiní) stranit pravdě, čistotě upřímné myšlenky a konkrétnímu poctivému činu.

(hbk)

Program Státního divadla v Ostravě, činohra Petra Bezruče. Připravil Martin Hrabák, grafická úprava Marta Roszkopfová. — Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., provoz 21, Ostrava 1, Novinářská 7. Všechna práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha.

Cena programu 1,50 Kčs

Jean Anouilh

SKRIVANERK

Jean Arrouilh